

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพในจังหวัดสมุทรปราการ” ศึกษาเฉพาะนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ในจังหวัดสมุทรปราการ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความรับผิดชอบต่อสังคม และเปรียบเทียบความรับผิดชอบต่อสังคมที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน ได้แก่ เพศ อายุ ภูมิลำเนา ศาสนา สถานภาพสมรส รายได้ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ในจังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 388 คน จากการใช้ค่ามัธยฐานเลขคณิต และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแตกต่างค่าเฉลี่ยของความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพในจังหวัดสมุทรปราการ ตามตัวแปรปัจจัยส่วนบุคคล โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวและการทดสอบรายคู่ สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

1. สรุปผลการวิเคราะห์ระดับความรับผิดชอบต่อสังคม

จากการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ว่า ระดับความรับผิดชอบต่อสังคมในภาพรวมของนักศึกษาอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

ความรับผิดชอบต่อเพื่อนในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ความรับผิดชอบต่อสังคมด้านความรับผิดชอบต่อเพื่อนอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ไม่ปิดความผิดที่ตนเองก่อให้เพื่อน และยินดีเมื่อเพื่อนขอความช่วยเหลือในสิ่งที่ถูกต้อง และด้านความรับผิดชอบต่อเพื่อนอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ไม่เอาเปรียบเพื่อนในงานที่อาจารย์มอบหมาย ปฏิบัติต่อเพื่อนอย่างเสมอต้นเสมอปลาย รับฟังความคิดเห็นของเพื่อนในทุกกรณี ให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิดพลาด ให้คำปรึกษาเมื่อเพื่อนมีปัญหา ยืมของเพื่อนและส่งคืนตามกำหนดเวลา พุดจากับเพื่อนอย่างสุภาพ อาสาช่วยเพื่อนตาม โอกาสและความจำเป็น ขออนุญาตเพื่อนก่อนนำรายงานของเพื่อนมาศึกษา

ดักเตือนเพื่อนที่ไม่สนใจเรื่องการเรียน ไม่นินทาเพื่อนในทุกกรณี บอกเหตุผลอย่างสุภาพเมื่อไม่สามารถปฏิบัติตามเพื่อนได้ และดักเตือนเพื่อนให้เลิกอบายมุข

ความรับผิดชอบต่อครอบครัวในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ความรับผิดชอบต่อสังคมด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ให้ความเคารพญาติผู้ใหญ่ในครอบครัว และความรับผิดชอบต่อครอบครัวอยู่ในระดับมาก ได้แก่ปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพ่อแม่หารายได้เพื่อช่วยเหลือตนเองและครอบครัว ดูแลความสะอาดบ้านเรือน ฝ้าหรือดูแลบ้าน เมื่อได้รับมอบหมายจากผู้ปกครอง ดูแลความปลอดภัยเกี่ยวกับเครื่องใช้ไฟฟ้าภายในบ้าน ประพฤติปฏิบัติตนเป็นคนดีของครอบครัว ปรีกษาวางแผนอนาคตกับพ่อแม่สมาชิกในครอบครัว ไปร่วมทำบุญตามประเพณีกับครอบครัว ใช้จ่ายประหยัด และเห็นคุณค่าของเงิน

ด้านความรับผิดชอบต่อสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าความรับผิดชอบต่อสังคมด้านความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ไม่มั่วสุมยาเสพติดในสถานศึกษา ไม่นำสิ่งของ ของสถานศึกษากลับบ้าน เคารพอาจารย์ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา และไม่ทะเลาะวิวาทกับนักศึกษาสถานศึกษา และความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ได้แก่ แต่งกายถูกต้องตามระเบียบของสถานศึกษา เข้าเรียนเป็นปกติ ใช้วัสดุ อุปกรณ์ของสถานศึกษาด้วยความระมัดระวัง ปิดพัดลม ไฟฟ้า เครื่องปรับอากาศของสถานศึกษาเมื่อเลิกใช้งาน ร่วมกิจกรรมของสถานศึกษา ตามความถนัดและความสามารถของตน ให้ความสำคัญกับการเรียน มากกว่าการเที่ยวเตร่ ไม่พูดคุยเสียงดังในขณะที่เรียนและการใช้ห้องสมุด แจ้งอาจารย์ เจ้าหน้าที่ เมื่อพบเห็นพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทในสถานศึกษา ร่วมทำความสะอาดบริเวณสถานศึกษา และทบทวนบทเรียนสม่ำเสมอ

ด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่พลเมืองของนักศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ความรับผิดชอบต่อสังคมด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่พลเมืองอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ใช้โทรศัพท์สาธารณะโดยไม่ทำให้เสียหายหรือสกปรก ไม่ทิ้งขยะลงในแม่น้ำ และพบบัตรประจำตัวประชาชนตลอดเวลา และความรับผิดชอบต่อหน้าที่พลเมืองอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ดูแลรักษาสีงก่อสร้างที่เป็นสาธารณะสมบัติ มีความรับผิดชอบ เสียสละ ซื่อสัตย์ มีความขยันหมั่นเพียร อดทน ปฏิบัติตามวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีไทย ตรงต่อเวลา อาหารช่วยเหลือผู้ที่ด้อยโอกาส ชำระภาษีตรงตามกำหนด รักษาสิ่งของ และไม่พูดโกหก ร่วมกิจกรรมอันเป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม และใช้พลังงานเชื้อเพลิงทดแทน ข้อที่อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งทุกครั้ง และแจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจทุกครั้งที่พบเห็นสิ่งผิดปกติ

2. ผลการเปรียบเทียบความรับผิดชอบต่อสังคม ที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน

2.1 เพศ

ผลสรุป พบว่า ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาเพศชายและเพศหญิงแตกต่างกัน โดยเพศหญิงมีคะแนนเฉลี่ยของความรับผิดชอบต่อสังคมสูงกว่าเพศชาย เมื่อพิจารณาความรับผิดชอบต่อสังคมในรายด้าน พบว่านักศึกษาเพศหญิงมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา และความรับผิดชอบต่อเพื่อนสูงกว่าเพศชาย แต่ความรับผิดชอบต่อหน้าที่พลเมืองของเพศชายและเพศหญิงไม่แตกต่างกัน

2.2 อายุ

ผลสรุป พบว่า ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาที่กลุ่มอายุแตกต่างกัน มีความรับผิดชอบต่อสังคมแตกต่างกัน โดยนักศึกษาที่มีอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 22 ปี มีความรับผิดชอบต่อสังคม น้อยกว่านักศึกษาที่มีอายุ 23 - 30 ปี และนักศึกษาที่มีอายุมากกว่า 30 ปี เมื่อพิจารณาความรับผิดชอบต่อสังคมในรายด้าน พบว่านักศึกษาที่มีอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 22 ปี มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ความรับผิดชอบต่อเพื่อน ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา และความรับผิดชอบต่อหน้าที่พลเมืองน้อยกว่านักศึกษาที่มีอายุ 23 - 30 ปี และนักศึกษาที่มีอายุมากกว่า 30 ปี นอกจากนี้ นักศึกษาที่มีอายุ 23 - 30 ปี มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่พลเมืองน้อยกว่านักศึกษาที่มีอายุมากกว่า 30 ปี

2.3 ศาสนา

ผลสรุป พบว่า ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา ที่นับถือศาสนาแตกต่างกัน มีความรับผิดชอบต่อสังคมไม่แตกต่างกัน โดยนักศึกษาที่มีศาสนาต่างกันมีความรับผิดชอบต่อสังคมโดยรวม ในด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่พลเมือง ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา และความรับผิดชอบต่อเพื่อนไม่แตกต่างกัน

2.4 ภูมิภาค

ผลสรุป พบว่า ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา ที่มีภูมิภาคแตกต่างกัน มีความรับผิดชอบต่อสังคมไม่แตกต่างกัน โดยนักศึกษาที่มีภูมิภาคต่างกันมีความรับผิดชอบต่อสังคมโดยรวม ในด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่พลเมือง ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา และความรับผิดชอบต่อเพื่อนไม่แตกต่างกัน

2.5 สถานภาพสมรส

ผลสรุป พบว่า ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาที่มีสถานภาพแตกต่างกัน มีความรับผิดชอบต่อสังคมแตกต่างกัน โดยนักศึกษาที่มีสถานภาพโสดมีความรับผิดชอบต่อสังคม น้อยกว่านักศึกษาที่มีสถานภาพสมรส เมื่อพิจารณาความรับผิดชอบต่อสังคมในรายด้าน พบว่า

นักศึกษาที่มีสถานภาพโสดมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ความรับผิดชอบต่อเพื่อน ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา และความรับผิดชอบต่อหน้าที่พลเมืองน้อยกว่านักศึกษาที่มีสถานภาพสมรส

2.6 รายได้ต่อเดือน

ผลสรุป พบว่า ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาที่มีรายได้แตกต่างกันมีความรับผิดชอบต่อสังคมแตกต่างกัน โดยนักศึกษาในกลุ่มที่มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาทต่อเดือน มีความรับผิดชอบต่อสังคมน้อยกว่ากลุ่มที่มีรายได้ 5,001 - 10,000 บาทต่อเดือน เมื่อพิจารณาความรับผิดชอบต่อสังคมในรายด้าน พบว่านักศึกษาที่มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาทต่อเดือน มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว และความรับผิดชอบต่อสถานศึกษาน้อยกว่านักศึกษาที่มีรายได้มากกว่า 10,000 บาทต่อเดือน นอกจากนี้ นักศึกษาที่มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาทต่อเดือน มีความรับผิดชอบต่อสถานศึกษาน้อยกว่านักศึกษาที่มีรายได้ 5,001 - 10,000 บาทต่อเดือน สำหรับความรับผิดชอบต่อเพื่อนและความรับผิดชอบต่อหน้าที่พลเมืองไม่พบความแตกต่างระหว่างนักศึกษาที่มีรายได้ต่างกัน

2.7 ระดับการศึกษา

ผลสรุป พบว่า ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความรับผิดชอบต่อสังคมไม่แตกต่างกัน โดยนักศึกษาที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความรับผิดชอบต่อสังคมโดยรวม ในด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่พลเมือง ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา และความรับผิดชอบต่อเพื่อนไม่แตกต่างกัน

2.8 ประสบการณ์การทำงาน

ผลสรุป พบว่า ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันมีความรับผิดชอบต่อสังคมแตกต่างกัน โดยนักศึกษาที่มีประสบการณ์การทำงานระหว่าง 0-1 ปี และระหว่าง 2-5 ปี มีความรับผิดชอบต่อสังคมน้อยกว่านักศึกษาที่มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 5 ปี เมื่อพิจารณาความรับผิดชอบต่อสังคมในรายด้าน พบว่านักศึกษาที่มีประสบการณ์การทำงานระหว่าง 0-1 ปี และระหว่าง 2-5 ปี มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว และความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา น้อยกว่านักศึกษาที่มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 5 ปี สำหรับความรับผิดชอบต่อหน้าที่พลเมืองพบเพียงว่านักศึกษาที่มีประสบการณ์การทำงานระหว่าง 0-1 ปี มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่พลเมืองน้อยกว่านักศึกษาที่มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 5 ปี แต่ไม่พบว่านักศึกษาที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันมีความรับผิดชอบต่อเพื่อนแตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาและการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ในจังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 388 คน ผลการวิจัยมีข้อที่ควรอภิปราย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. เพศ

จากการวิจัยพบว่า นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ในจังหวัดสมุทรปราการ มีความรับผิดชอบต่อสังคม โดยนักศึกษาเพศหญิงส่วนใหญ่มีความรับผิดชอบต่อสังคมในระดับสูงกว่านักศึกษาเพศชาย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ เวคิน วุฒิมงศ์ (2542, หน้า 86) ที่ศึกษาเรื่อง ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษามหาวิทยาลัยในภาคใต้ พบว่า นักศึกษาหญิงมีความรับผิดชอบต่อสังคมในด้านการปฏิบัติตามกฎหมายหรือกฎระเบียบของสังคม และด้านการติดตามความเคลื่อนไหวของสังคมสูงกว่านักศึกษาชาย ทั้งนี้ ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ อนุชิต งามขจรวิวัฒน์ (2549, หน้า 52) ที่ศึกษาเรื่อง ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาอาชีวศึกษา : ศึกษากรณี จังหวัดปัตตานี พบว่า นักศึกษาที่มีเพศต่างกัน มีความรับผิดชอบต่อสังคมในด้านการปฏิบัติตามกฎหมายหรือกฎระเบียบของสังคม โดยเพศหญิงมีความรับผิดชอบต่อสังคมมากกว่าเพศชาย ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากเพศหญิงในปัจจุบันมีบทบาทและสามารถที่ได้รับข่าวสารต่างๆ รวมถึงมีสิทธิเสรีภาพและมีโอกาสในการแสวงหาความรู้เท่าเทียมกัน ไม่มีข้อจำกัดใดๆ ในเรื่องเพศ

2. อายุ

จากการวิจัยพบว่า นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ในจังหวัดสมุทรปราการ ที่กลุ่มอายุแตกต่างกันมีความรับผิดชอบต่อสังคมแตกต่างกัน โดยนักศึกษาที่มีอายุน้อยคือต่ำกว่าหรือเท่ากับ 22 ปี มีความรับผิดชอบต่อสังคมน้อยกว่ากลุ่มที่มีอายุมากคือ กลุ่มอายุระหว่าง 23 - 30 ปี ขึ้นไป ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อนุชิต งามขจรวิวัฒน์ (2549, หน้า 52) และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ พัชรี นิวัฒน์เจริญชัยกุล (2546, หน้า 85) ที่ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อสังคมของพนักงานบริษัทเทเลคอมเอเชียคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) และบริษัทในเครือ พบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสังคม ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากเรื่องของวัยวุฒิ ผู้ที่มีวัยวุฒิสูงย่อมจะมีวุฒิภาวะมากตามมา การพัฒนาของร่างกายที่เจริญเติบโตเต็มที่ ฉะนั้นความสามารถในการรับผิดชอบต่อสิ่งต่างๆ ย่อมจะเพิ่มขึ้นตามมา ประกอบกับกลุ่มประชากรจากการศึกษา ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีงานทำแล้ว จึงเป็นผู้ที่

สามารถพึ่งพาตนเองได้ เมื่อนักศึกษาสามารถพึ่งพาตนเองได้ก็ย่อมที่จะเรียนรู้ที่จะรับผิดชอบชีวิตของตนเอง ตามอายุ เพราะว่าได้รับประสบการณ์ การรับรู้ในการอยู่ร่วมกันในสังคมมากขึ้น

3. ศาสนา

จากการวิจัยพบว่า นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ในจังหวัดสมุทรปราการ ที่นับถือศาสนาต่างกัน มีความรับผิดชอบต่อสังคมไม่แตกต่าง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อนุชิต งามขจรวิวัฒน์ (2549, หน้า 53) พบว่า ทุกศาสนาสอนให้ทุกคนเป็นคนดี มีความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม ให้รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ นำสิ่งที่ดีมาสู่ตนเองและผู้อื่น ทำให้มีความรับผิดชอบต่อสังคมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ อาจมาจากความเสมอภาคทางสังคม ซึ่งไม่มีข้อจำกัดใดๆ ในเรื่องการนับถือศาสนา และทุกศาสนาสอนให้ทุกคนเป็นคนดี ปฏิบัติตามกฎ ข้อบังคับระเบียบที่ดีของสังคม

4. ภูมิปัญญา

จากการวิจัยพบว่า นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ในจังหวัดสมุทรปราการ ที่มีภูมิปัญญาต่างกัน มีความรับผิดชอบต่อสังคมไม่แตกต่าง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ เวคิน วุฒิวงศ์ (2542, หน้า 4) พบว่า นักศึกษาที่มีที่พักอาศัยแตกต่างกัน มีความรับผิดชอบต่อสังคมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ อาจเนื่องจากการที่ผู้ที่อาศัยอยู่ในภูมิปัญญาที่ต่างกัน เมื่อมาอาศัยทำงานในสังคมเมือง ต่างก็มีจิตสำนึกทางสังคมว่าเป็นเรื่องของบทบาท ภาระหน้าที่ ตลอดจนคุณธรรมและจริยธรรมที่ต้องปฏิบัติตามกิจกรรมทางสังคมโดยสมัครใจเพื่อเข้าช่วยแก้ไขปัญหาสังคมนั้น

5. สถานภาพสมรส

จากการวิจัยพบว่า นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ในจังหวัดสมุทรปราการ ที่มีสถานภาพโสดมีความรับผิดชอบต่อสังคมน้อยกว่านักศึกษาที่มีสถานภาพสมรส ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ พัชรี นิวัฒน์เจริญชัยกุล (2546, หน้า 86) พบว่า บุคคลที่มีสถานภาพสมรสย่อมเป็นผู้ที่จะสามารถรับผิดชอบต่อตนเองได้ ทั้งนี้ อาจเนื่องจาก บุคคลที่เป็นผู้พร้อมจะดูแลตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ย่อมที่จะตัดสินใจสร้างครอบครัว ผู้ที่มีสถานภาพสมรสจึงไม่อาจจะคำนึงถึงแต่ตนเอง จะต้องคิดคำนึงถึงครอบครัว เป็นบุคคลที่จะต้องรับผิดชอบต่อชีวิตของผู้อื่นด้วย เมื่อความสามารถในการรับผิดชอบต่อตนเองรวมไปถึงบุคคลอื่น บุคคลที่มีสถานภาพสมรสมีความพร้อมเช่นนี้แล้ว ความรับผิดชอบต่อสังคมของบุคคลที่มีสถานภาพสมรสจึงย่อมที่จะสูงตามมา

6. รายได้ต่อเดือน

จากการวิจัยพบว่า นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ในจังหวัดสมุทรปราการ ที่มีรายได้ต่อเดือนสูง มีความรับผิดชอบต่อสังคมสูงด้วย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ พัทณี นิวัฒน์เจริญชัยกุล (2548, บทคัดย่อ) พบว่า รายได้มีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่ส่งเสริมต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสังคม รองลงมา คือ ต้องการช่วยเหลือสังคม และต้องการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ และในด้านแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสังคม ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจาก บุคคลที่มีรายได้อาจเป็นผู้ที่พร้อมที่จะรับผิดชอบต่อสังคมได้สูง มีอิสระในการทำงานและสามารถตัดสินใจที่จะรับผิดชอบต่อสังคมได้มากขึ้นตามมา โดยให้ความช่วยเหลือปรับปรุงและส่งเสริม รักษาหรือป้องกันผลประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าผู้ที่มีรายได้ต่ำ

7. ระดับการศึกษา

จากการวิจัยพบว่า นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ในจังหวัดสมุทรปราการ ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความรับผิดชอบต่อสังคมแตกต่างกัน โดยนักศึกษาที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ มีความรับผิดชอบต่อสังคมสูงกว่านักศึกษาที่มีระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ วัฒนาพร วัฒนบูรพากุล (2542, หน้า 56) ที่ศึกษาเรื่อง ความรับผิดชอบต่อสังคมของสมาชิก จส.100 และสอดคล้องกับการศึกษาของ พัทณี นิวัฒน์เจริญชัยกุล (2548, บทคัดย่อ) และสอดคล้องกับการศึกษาของ สุภา เลี้ยวกาชะสุวรรณ (2547, บทคัดย่อ) ที่ศึกษา เรื่อง ความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้สื่อข่าววิทยุ กรมประชาสัมพันธ์ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจาก นักศึกษาที่มีการศึกษาค่ำ มีโอกาสเลือกงานหรือทางเลือกในการทำงานน้อยกว่ากลุ่ม ที่มีระดับการศึกษาสูง การศึกษายังมีความสัมพันธ์กับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ดีต่อสังคม มีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่ส่งเสริมต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสังคม และความรับผิดชอบต่อสังคมด้านต่างๆ ในด้านพัฒนาชุมชนอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีส่วนสำคัญในความสำนึกต่อหน้าที่ความรับผิดชอบต่อสังคม มีความชัดเจนที่สร้างจิตสำนึก และส่งเสริมจริยธรรมในการปฏิบัติงาน การศึกษามีส่วนสำคัญมาก เพราะการศึกษาที่สูงขึ้น ย่อมมีแนวโน้มที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ดีต่อสังคมส่วนรวมมากขึ้นตามมา

8. ประสบการณ์การทำงาน

จากการวิจัยพบว่า นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ในจังหวัดสมุทรปราการ ที่มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 5 ปี มีความรับผิดชอบต่อสังคมมาก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อนุชิต งามขจรวิวัฒน์ (2549, หน้า 51) กล่าวคือผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานสูงย่อมที่จะเป็นผู้ที่ผ่านประสบการณ์ชีวิตสูงกว่าผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อย ดังนั้น ความรับผิดชอบต่อสังคมย่อมที่จะสูงขึ้นตามมา เมื่อบุคคลมีการประกอบอาชีพนั้นย่อมหมายถึง

ว่าบุคคลนั้นมีความสามารถที่จะดูแลตนเองและรับผิดชอบตนเองในทุกเรื่องๆ ได้ หากทำงานมาเป็นเวลานานมากขึ้น การสั่งสมประสบการณ์ก็ยิ่งมีมากขึ้นด้วย ย่อมที่จะมีความก้าวหน้าในอาชีพ หมายถึงว่าบุคคลนั้นจะมีการเรียนรู้ในการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในหน้าที่การงาน ทำให้มีโอกาสที่จะพัฒนาความสามารถในการรับผิดชอบตนเองเพิ่มขึ้น และนำไปสู่การขยายความสามารถในการรับผิดชอบบุคคลอื่นๆ ที่แวดล้อม รวมทั้งสิ่งแวดล้อมรอบตัวด้วย

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ในจังหวัดสมุทรปราการ โดยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสองประการ คือ ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. สำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรนำผลวิจัยไปใช้ในการสร้างจิตสำนึกในด้านความรับผิดชอบต่อสังคมให้เพิ่มมากขึ้น ให้ใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียน นักศึกษาในแต่ละสถาบันการศึกษา

1.2 ควรนำผลวิจัยไปใช้ในการมีส่วนร่วมในด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียน นักศึกษาในแต่ละสถาบันการศึกษา

2. สำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยครั้งต่อไปควรจะมีการศึกษาตัวแปรอื่นๆ เพิ่มเติมนอกเหนือไปจากปัจจัยส่วนบุคคล เช่น ปัจจัยทางสังคม ปัจจัยชุมชน ปัจจัยทางด้านจิตวิทยา เป็นต้น

2.2 การวิจัยครั้งต่อไปควรจะมีการศึกษาด้วยการใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เช่น การจัดสนทนากลุ่ม (focus group) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดและลึกซึ้งกว่านี้

2.3 ควรจะมีการศึกษาเรื่อง “การมีระเบียบวินัยของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ในจังหวัดสมุทรปราการ”